

การขัดเกลาทาสังคมต่อการไม่ยอมทำแท้งของผู้หญิง
ที่มีประสบการณ์ตั้งครรภ์เมื่ออายุยังไม่บรรลุนิติภาวะ
**The Socialization to Turn Down Aborting of Women who Experienced
Pregnancy Before the Age of Majority**

พีรเดช ประคองพันธ์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Peeradet Prakongpan

Srinakharinwirot University, Thailand

E-mail: peeradet@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจว่าการขัดเกลาทาสังคมอะไรทำให้ผู้หญิงที่มีประสบการณ์ตั้งครรภ์เมื่ออายุยังไม่บรรลุนิติภาวะกลุ่มนี้เลือกที่จะดำรงครรภ์ไว้ ผู้วิจัยใช้การศึกษาจากการเล่าเรื่องของผู้หญิงที่เคยมีประสบการณ์ตั้งครรภ์ก่อนการบรรลุนิติภาวะหรือก่อนอายุ 20 ปีบริบูรณ์จำนวน 12 คน และตัดสินใจไม่ยุติการตั้งครรภ์ เนื่องจากประเด็นการเป็นแม่วัยรุ่นเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลผ่านวิธีผู้ช่วยแนะนำ (gatekeeper) ซึ่งเป็นกลุ่มที่ผู้ให้ข้อมูลไว้วางใจ เช่น ผู้ปกครอง เพื่อน หรือครูอาจารย์ เป็นต้น ผลการศึกษาพบว่า การขัดเกลาทาสังคมของแม่วัยรุ่นกลุ่มนี้สามารถแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ การขัดเกลามาผ่านคนในครอบครัว จากการปลูกฝังของคนในครอบครัวและการแสดงความรับผิดชอบต่อลูกในครรภ์ การขัดเกลาทาสังคมผ่านวัฒนธรรมความเชื่อทางศาสนา เนื่องจากความเชื่อทางศาสนาจะไม่สนับสนุนให้ผู้หญิงยุติการตั้งครรภ์โดยเฉพาะในกรณีที่ตั้งครรภ์โดยไม่ได้ตั้งใจ การขัดเกลามาผ่านบริบทในสถานศึกษา ผ่านการสนับสนุนและช่วยเหลือของเพื่อน ๆ และครูอาจารย์ ซึ่งทั้ง 3 รูปแบบมีทั้งกระบวนการขัดเกลาทาสังคม 2 ลักษณะด้วยกันคือ การขัดเกลามาตรงผ่านการสั่งสอน พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการขัดเกลามาอ้อม คือ การซึมซับจากการเข้าร่วมกลุ่ม การอ่านหนังสือ การรับรู้จากสื่อต่าง ๆ และการรับรู้จากตัวอย่างที่ปรากฏในสังคม

คำสำคัญ: การขัดเกลาทาสังคม; แม่วัยรุ่น; การทำแท้ง

Abstracts

This qualitative research aims to understand which socialization methods encourage women who experienced pregnancy while underage to decide to keep the child. The researchers use the narratives of twelve women who had previously become pregnant before 20 years old and choose to maintain the pregnancy. Because of the sensitive nature of this issue, the researcher chose to reach out to the key informants using gatekeepers, such as parents, friends, or teachers. This study found that the socialization of teenage mothers can be categorized into three forms. First, socialization through the family, which is done by nurturing the value and responsibility to care for the child by family members. Second, socialization through cultures and religious beliefs. In Thailand, religious beliefs and cultural practices discourage women to terminate a pregnancy, especially in the event of an unplanned pregnancy. Lastly, socialization through school. Classmates and teachers can provide support, which in turn, encourages them to keep the child. These three forms of socialization contain two types of socialization processes. Direct socialization is done through teaching, discussing, and exchanging ideas. Indirect socialization, which obtains through participating in social groups, reading, perceiving from various media, and observing others in society.

Keywords: Socialization; Teenage mothers; Abortion

บทนำ

การตั้งครรภ์ของผู้หญิงกลุ่มนี้มักถูกผูกโยงอยู่กับประเด็นในหลายด้าน ทั้งด้านสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ และกฎหมาย เมื่อเป็นเช่นนี้ การเป็นแม่ในวัยรุ่นหรือการตั้งครรภ์ในวัยที่ไม่พึงประสงค์จึงกลายเป็นหัวข้อที่ถกเถียงกันภายในหลายองค์กร (Arai, 2009 : 171-183; Connelly, 2008 : 381) รัฐบาลไทยก็ได้มีการพยายามควบคุมและดูแลแม่กลุ่มนี้ด้วยการตราพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ปัญหาค่าการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นปีพุทธศักราช 2559 ขึ้นมา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการกับปรากฏการณ์แม่วัยรุ่นในสังคมไทย จากสถิติการคลอดลูกของผู้หญิงไทยอายุระหว่าง 10 – 19 ปี ในปี พ.ศ. 2562 อัตราการคลอดของผู้หญิงอายุ 10 – 19 ปี มีจำนวนลดลงเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2561 หรือจากร้อยละ 11.5 ต่อจำนวนหญิงคลอดทั้งหมดลงมาเป็นร้อยละ 10.7 (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์, 2562 : ออนไลน์) อย่างไรก็ตาม ปรากฏการณ์นี้ก็ไม่ได้จางหายไปจากประเทศไทยอย่างและผู้หญิงหลายคนที่มีลูกในช่วงอายุนี้อย่างคงประสบกับอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

เมื่อการตั้งครรภ์เกิดขึ้นในช่วงวัยที่คนส่วนใหญ่ในสังคมให้ความหมายว่าเป็นวัยที่ยังไม่พร้อม เช่นจากเหตุผลของการกระทำผิดทางศีลธรรม การฝ่าฝืนบรรทัดฐานทางสังคม หรือการมีพฤติกรรมที่ขัดกับหลักการทางศาสนาและวัฒนธรรม (Fonda, Eni, & Guimond, 2013 : 1-2) ผู้หญิงกลุ่มนี้จึงต้องพบเจอกับแรงกดดันจากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นจากคนในครอบครัว ความเครียดจากแรงกดดันทางสังคม รวมไปถึงการถูตีตราโดยคนรอบข้างว่าพวกเธอเป็นแม่ที่ยังไม่พร้อมและผู้หญิงที่ไม่ดี เนื่องจากมีเพศสัมพันธ์และตั้งครรภ์ก่อนถึงเวลาอันควรภายใต้ความหมายของวัฒนธรรมกระแสหลักในสังคมไทย การตั้งครรภ์ในภาวะที่ยังไม่พร้อมอาจ

นำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ได้ ทั้งปัญหาเรื่องการยุติการตั้งครรภ์ที่เป็นอันตราย ภาวะความเครียด หรือปัญหาด้านการเงิน แม้ว่าในบางครั้ง การตั้งครรภ์ของพวกเธออาจเกิดขึ้นภายใต้บริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากแนวคิดกระแสหลักก็ตาม (วาทีนีย์ วิชัยยา, 2556 : 17)

แม้ว่าจะมีแม่วัยรุ่นอยู่ส่วนหนึ่งที่สามารถดูแลลูกได้เหมือนกับแม่วัยผู้ใหญ่ แต่วัฒนธรรมไทยก็ให้ความหมายในแง่ลบต่อแม่กลุ่มนี้ เนื่องจากพวกเธอได้ฝ่าฝืนบรรทัดฐานทางสังคมของความเป็นกุลสตรีไทย ที่ต้องรักษานวลสงวนตัวและไม่มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร (ศิริพร จิรวัดน์ และคณะ, 2558 : 378-388) ยิ่งไปกว่านั้น การสร้างความหมายลักษณะลบด้วยกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (socialization) ผ่านการอบรมสั่งสอนของผู้ปกครอง ผู้คนในสังคม หรือการส่งผ่านความเชื่อทางศาสนา (De Freitas, Cikara, Grossmann, & Schlegel, 2017 : 635) ก็ไม่ได้จำกัดอยู่แต่กลุ่มที่เป็นผู้หญิงวัยรุ่นเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงคนกลุ่มคนอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน ทั้งการสั่งสอนฝ่ายชายให้เลือกคู่ครองบนพื้นฐานของความ “บริสุทธิ์” การต่อว่าวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์ก่อนการแต่งงานว่าเป็น “เด็กใจแตก” เป็นต้น (วาทีนีย์ วิชัยยา, 2556 : 18) หลายครั้งแรงกดดันเหล่านี้ก็ส่งผลให้วัยรุ่นหญิงเลือกที่จะตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์ จากรายงานการวิเคราะห์สถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นหญิงในประเทศไทยปี พ.ศ. 2558 ขององค์การยูนิเซฟพบว่า อัตราการยุติการตั้งครรภ์ที่ผิดกฎหมายของวัยรุ่นหญิงไทยอยู่ที่ร้อยละ 3.8 ของประชากรวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์ทั้งหมด ซึ่งส่วนหนึ่งก็เป็นการยุติการตั้งครรภ์ที่ไม่ปลอดภัย (องค์การยูนิเซฟประเทศไทย, 2558 : 9) การยุติการตั้งครรภ์ด้วยการลักขณะนี้ก็โอกาสสูงที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อนด้านสุขภาพและปัญหาทางจิตใจของผู้ที่เป็นแม่ เช่น การติดเชื้อภาวะเลือดออกชั้นรุนแรง (กนกวรรณ ธีรารัตน์, 2548 : 17-19; วาทีนีย์ วิชัยยา, 2556 : 12) รวมถึงความเสี่ยงที่แม่กลุ่มนี้จะมีภาวะของโรคซึมเศร้าหรือตัดสินใจฆ่าตัวตายเพราะรู้สึกผิดกับสิ่งที่ได้กระทำลงไป (เนตรชนก แก้วจันทร์, 2555 : 83-90) ประเด็นนี้ยังสะท้อนให้เห็นอีกว่า มีวัยรุ่นหญิงในไทยจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพที่ปลอดภัยได้

เนื่องจากแม่วัยรุ่นถูกสังคมให้ความหมายว่า เป็นแม่ผู้ซึ่งขาดคุณสมบัติทั้งในเรื่องวัยวุฒิและคุณวุฒิ หลายครั้งพวกเธอมักถูกสังคมประเมินว่าเป็นแม่ที่ไม่สามารถเป็นเลี้ยงดูลูกได้อย่างเหมาะสม หากแต่มีวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์อยู่ส่วนหนึ่งที่ตัดสินใจไม่ยุติการตั้งครรภ์และเลือกที่จะเลี้ยงดูลูกในครรภ์ของพวกเธอ จึงเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ งานวิจัยนี้ จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจกับแม่กลุ่มนี้ด้วยการค้นหาว่าอะไรทำให้วัยรุ่นหญิงกลุ่มนี้เลือกที่จะดำรงครรภ์ไว้และไม่ตัดสินใจที่จะหาทางออกด้วยการยุติการตั้งครรภ์ การทำความเข้าใจมุมมองของแม่เหล่านี้ จะสามารถช่วยเปิดโอกาสให้สังคมได้เข้าใจการเป็นแม่ในแบบของพวกเธอ รวมถึงการเปิดโอกาสให้แม่กลุ่มนี้ได้อธิบายการตัดสินใจในแบบของพวกเธอ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการขัดเกลาทางสังคมต่อการไม่ยอมยุติการตั้งครรภ์ของผู้หญิงที่มีประสบการณ์ตั้งครรภ์เมื่ออายุน้อยไม่บรรลุนิติภาวะว่ามีรูปแบบใดบ้าง และมีลักษณะอย่างไร

ระเบียบวิธีวิจัย

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

วิธีการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาจากการเล่าเรื่องของผู้หญิงที่เคยมีประสบการณ์ตั้งครรภ์ก่อนการบรรลุนิติภาวะจำนวน 12 คน โดยมีเกณฑ์ของผู้ให้คือ เป็นผู้หญิงที่มีประสบการณ์การตั้งครรภ์ก่อนอายุ 20 ปีบริบูรณ์ และตัดสินใจไม่ยุติการตั้งครรภ์ อีกทั้ง ในขณะที่ยังสัมภาษณ์ พวกเธอยังคงทำหน้าที่ของการเป็นแม่ด้วยการเลี้ยงดูลูกคนนั้นอยู่

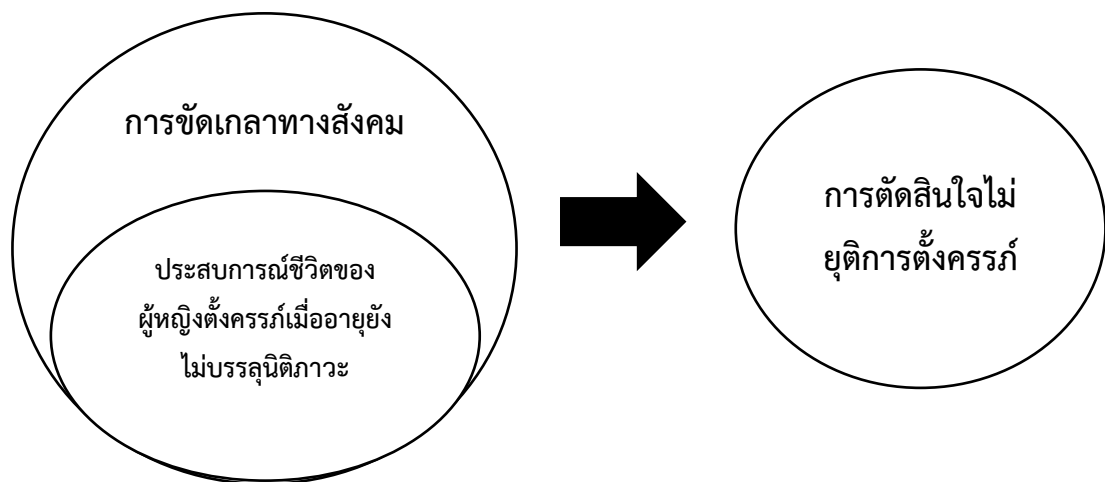
เนื่องจากประเด็นการเป็นแม่วัยรุ่นเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูลผ่านวิธีผู้ช่วยแนะนำ (gatekeeper) เพื่อสร้างความสบายใจแก่ผู้ให้ข้อมูล และไว้วางใจในการเล่าเรื่องราวที่พวกเธอประสบพบเจอเมื่อกลายเป็นแม่ในช่วงวัยรุ่น โดยผู้ช่วยแนะนำนั้นเป็นคนที่ผู้ให้ข้อมูลไว้วางใจ เช่น ผู้ปกครอง ญาติสนิท เพื่อน หรือครูอาจารย์ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ขอความช่วยเหลือจากผู้ช่วยวิจัยที่เป็นผู้หญิงในการเก็บข้อมูล ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลรู้สึกไม่สบายใจเมื่อต้องเล่าเรื่องราวของพวกเธอกับผู้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้ชาย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ใช้แนวคิด การศึกษาแบบชาติพันธุ์วรรณา (ethnography study) โดยการใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแก่นสาระ (thematic analysis) รวบรวมข้อมูลโดยการวิธีการเล่าเรื่อง (Narratives) โดยอาศัยกรอบการมองตามทัศนะการประกอบสร้าง (constructionist approach) โดยอาศัยกรอบการมองตามแนวคิดการประกอบสร้างนิยมที่เชื่อว่า ประสบการณ์ของคนที่มีปฏิสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสังคมเป็นกระบวนการที่สร้างความเป็นจริงให้เกิดขึ้นภายในคนนั้น ๆ ดังนั้น ความจริงในมุมมองของแต่ละบุคคลจึงมีความแตกต่างกันไป ตามแต่บริบท ช่วงเวลา หรือประสบการณ์ของคนคนนั้น (Bold, 2012 : 129; Hall, 1997 : 24-45; นภภรณ์ หะวานนท์, 2550 : 1-24) ผู้วิจัยใช้แนวคิดความไว้วางใจ (trustworthiness) เป็นวิธีการตรวจสอบคุณภาพข้อมูลเพราะผู้วิจัยได้เข้าถึงผู้ให้ข้อมูลผ่าน ผู้ให้การช่วยเหลือมาแล้ว และผู้ให้ข้อมูลเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด (Mandal, 2018 : 480)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดของการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งอธิบายกระบวนการทางสังคมที่เข้าไปจัดกระทำหรืออบรมสั่งสอนสมาชิกในสังคมให้เรียนรู้และเข้าใจถึงกฎเกณฑ์หรือวัฒนธรรมทางสังคม เพื่อให้สมาชิกเข้าใจถึงรูปแบบและความคิดอันเป็นที่ยอมรับกันในสังคมนั้น ๆ สมาชิกจึงต้องเรียนรู้ที่จะปรับตนเองให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมนั้น ๆ ได้ อันเป็นกระบวนการที่เกิดอยู่อย่างต่อเนื่องในชีวิตคนคนหนึ่ง (De Freitas et al., 2017 : 635) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้หญิงที่มีประสบการณ์ตั้งครรภ์เมื่ออายุน้อยไม่บรรลุนิติภาวะ ได้สัมผัสกับกฎกติกาทางสังคมเหล่านี้จากการดำรงชีวิตในครอบครัว ชุมชน หรือกลุ่มทางสังคม อันรวมไปถึงบรรทัดฐานและอุดมการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการไม่ยุติการตั้งครรภ์ของฝ่ายหญิง ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบ ๆ ตัว โดยกระบวนการนี้ได้ปลูกฝังแนวคิดให้ผู้หญิงกลุ่มนี้ตัดสินใจดำรงครรภ์ไว้แม้ว่าการตั้งครรภ์จะเป็นการตั้งครรภ์เมื่ออายุน้อยไม่บรรลุนิติภาวะก็ตาม หรือเป็นการตั้งครรภ์ในช่วงอายุที่ไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานทางสังคม

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสามารถแบ่งการขัดเกลาทางสังคมได้เป็น 3 รูปแบบที่สำคัญด้วยกัน ได้แก่ การขัดเกลาผ่านวัฒนธรรมความเชื่อทางศาสนา การขัดเกลาผ่านเพื่อนและโรงเรียน และการขัดเกลาผ่านคนในครอบครัว ซึ่งมีทั้งกระบวนการขัดเกลาทางสังคม 2 รูปแบบคือ การขัดเกลาทางตรงผ่านการสั่งสอน พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการขัดเกลาทางอ้อม คือ การซึมซับจากการเข้าร่วมกลุ่ม การอ่านหนังสือ การรับรู้จากสื่อต่าง ๆ และการรับรู้จากตัวอย่างที่ปรากฏในสังคม

1. การขัดเกล่าผ่านคนในครอบครัว

ครอบครัวถูกให้ความหมายว่าเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม การปลูกฝังหรือขัดเกล่าจึงมักจะเกิดในครอบครัวเป็นประการแรก แม่วัยรุ่นหลายคนเติบโตมากับครอบครัวที่เป็นครอบครัวขยายที่มีทั้งพ่อ แม่ ปู่ย่า ตายาย หรือญาติผู้ใหญ่คนอื่น ๆ ที่คอยทำหน้าที่สั่งสอน ตักเตือน ลงโทษ และช่วยเหลือสนับสนุน วิธีการเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการขัดเกล่าทางตรงผ่านบุคคลต่าง ๆ ในครอบครัว แน่แน่นอนว่าความเชื่อทางศาสนาและวัฒนธรรมของชุมชนก็ได้รับการส่งผ่านมาด้วยเช่นกัน ทั้งความเชื่อเรื่องการกตัญญูรู้คุณ ความเชื่อเรื่องเพศ วิธีการดำรงชีวิต การเป็นครอบครัว รวมไปถึงความหมายและความสำคัญของการแต่งงาน วัยรุ่นหญิงหลายคนถูกขัดเกล่าให้เห็นความสำคัญของการเป็นแม่และบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้ดูแลบ้าน ซึ่งสอดแทรกไปด้วยแนวคิดทางศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่นเรื่องหน้าที่ของฝ่ายหญิงในฐานะของภรรยา หน้าที่ของลูกและผู้หญิง การสอนสั่งเรื่องการรักษาพรหมจารี บาปบุญคุณโทษของการกระทำต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบาปของการทำแท้ง อันเป็นสิ่งที่ผิดทั้งทางศีลธรรมและความเชื่อของชุมชนของพวกเธอ เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้ให้ข้อมูลจึงมีความเชื่อพื้นฐานที่เกรงกลัวเรื่องการทำบาปและความกังวลเรื่องการทำให้อุปการะผิดหวัง

ในอีกด้านหนึ่ง ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นในครอบครัวก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้แม่กลุ่มนี้ตัดสินใจไม่ยุติการตั้งครรภ์ แน่แน่นอนว่าการตั้งครรภ์นอกสมรสและการตั้งครรภ์ในวัยเรียนของพวกเธอจะไม่เป็นที่ปรารถนาของครอบครัวก็ตาม ในช่วงแรก ครอบครัวก็มักจะมี ปฏิกริยาในแง่ลบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการดูคาวกล่าว การแสดงความผิดหวัง รวมไปถึงการขับไล่ออกจากบ้านด้วยความโกรธ แต่เมื่อเวลาผ่านไปชักระยะหนึ่ง ครอบครัวของพวกเธอก็จะเริ่มเข้าใจต่อเหตุการณ์และร่วมกันหาทางออก เนื่องจาก เด็กที่อยู่ในครรภ์ก็คือหลานของพวกเธอ การทำร้ายลูกสาวของตนเองก็เหมือนเป็นการทำร้ายหลานทางอ้อม การยอมรับของคนในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้แม่วัยรุ่นตัดสินใจเลือกที่จะเลี้ยงลูกของพวกเธอ นอกจากนี้ เมื่อเวลาผ่านไปผู้ใหญ่ในบ้านบางคนก็มีมุมมองที่เปลี่ยนไป เช่น การกล้าที่จะพาหลานไปอวดเพื่อน ๆ ของตนเอง การเปลี่ยนแปลงคำพูดให้เป็นเชิงบวกมากขึ้น หรือการให้คำแนะนำและการช่วยเหลือเพื่อนที่มีลูก/หลานที่ตั้งครรภ์ในช่วงวัยรุ่นเช่นกัน เป็นต้น วัยรุ่นหญิงหลายคนจึงไม่รู้สึกกดดันและสามารถธำรงความเป็นแม่ในแบบของเธอไว้ได้ โดยที่ไม่ต้องตัดสินใจทำแท้ง

2. การขัดเกล่าทางสังคมผ่านวัฒนธรรมความเชื่อทางศาสนา

แม่วัยรุ่นที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เล่าว่าตนเองเป็นนัถือศาสนาพุทธ ซึ่งแม่กลุ่มนี้มักได้รับการปลูกฝังเรื่องราวของศาสนาผ่านผู้ครอบครัว การสั่งสอนในโรงเรียน หรือการเรียนรู้เวลาที่พวกเธอไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในวันสำคัญ จากคำสอนของพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่ รวมคนในชุมชน บางครั้ง ความเชื่อพื้นฐานของคนในชุมชนก็มีการผูกโยงอยู่กับความเชื่อทางศาสนาด้วยเช่นกัน อย่างในเรื่องความเชื่อที่ว่าพระพุทธรูปและสิ่งศักดิ์สิทธิ์คอยปกป้องดูแลชุมชนของพวกเธอ สิ่งเหล่านี้ก็ไปผนวกกับความเชื่อเรื่องของการทำบาปและเวรกรรม นอกจากแม่กลุ่มนี้จะเชื่อว่า การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้อุปการะจนเกิดการตั้งครรภ์จะเป็นเรื่องที่ผิดไป

จากบรรทัดฐานทางสังคมแล้ว ส่วนใหญ่ก็มีความเชื่อว่าหากตนเองยุติการตั้งครรภ์ด้วยเหตุผลว่าเป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้ตั้งใจ ยิ่งเป็นการสร้างบาปกรรมที่รุนแรงให้กับตนเอง เนื่องจากพวกเธอจะต้องพรากชีวิตของเด็กไว้เพียงสาคนหนึ่งไปจากความพลาดพลั้งของตนเองและฝ่ายชาย เมื่อเป็นเช่นนี้ แม่กลุ่มนี้จึงมักมีความเกรงกลัวเรื่องการสร้างบาปกรรมกับเด็กที่กำลังจะเกิดมา ไม่เช่นนั้น พวกเธอต้องไปชดใช้กรรมในอนาคตหรือต้องประสบพบเจอกับสิ่งที่ไม่ดี

นอกจากนั้น ผู้ให้ข้อมูลหลายคนได้เล่าให้ฟังว่า การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นหญิงในชุมชนของพวกเธอก็ยังเป็นสิ่งที่พบเห็นได้บ่อยครั้ง แม้ว่าผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ก่อน “วัยอันควร” จะถูกให้ความหมายในแง่ลบจากคนในชุมชน แต่หลายคนก็ได้รับการช่วยเหลือจากคนในครอบครัวจนทำให้สามารถเลี้ยงดูลูกได้เหมือนกับแม่ทั่ว ๆ ไป ปรากฏการณ์ลักษณะนี้สะท้อนการขัดเกลาทางอ้อมให้ต่อผู้ให้ข้อมูล เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่าการตั้งครรภ์ในขณะที่ยังไม่พร้อมไม่จำเป็นต้องจบลงด้วยการทำแท้งเสมอไป เมื่อผู้ให้ข้อมูลได้พลังพลาดไปแล้ว และตั้งครรภ์ในช่วงวัยรุ่น พวกเธอจึงไม่รู้สึกกดดันมากจากคนรอบ ๆ ตัวหรือถูกบังคับให้ไปทำแท้ง แม้ว่าในตอนแรกจะมีผู้ให้ข้อมูลบางคนที่มีความคิดจะหาทางออกด้วยการทำแท้งเมื่อพบว่าตนเองตั้งครรภ์โดยไม่ได้ตั้งใจ แต่เมื่อแม่กลุ่มนี้สามารถรวบรวมสติกลับมาได้แล้ว พวกเธอก็ตัดสินใจที่จะไม่ทำแท้งจากความเชื่อที่ไม่ต้องการทำลายชีวิตของลูกในครรภ์หรือต้องการแสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้น รวมถึงความพยายามในการเป็นแม่ในแบบของตนเอง

3. การขัดเกลาผ่านบริบทในสถานศึกษา

วัยรุ่นเป็นช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน ทั้งด้านร่างกายและด้านอารมณ์ความรู้สึก วัยรุ่นส่วนใหญ่มักใช้เวลาอยู่ในพื้นที่ของโรงเรียน เพื่อนจะกลายเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเป็นตัวตนของวัยรุ่นทั้งหญิงและชาย เมื่อการตั้งครรภ์เกิดขึ้นในช่วงเวลาอันเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของพวกเธอ วัยรุ่นหญิงหลายคนไม่กล้าที่จะขอคำปรึกษาจากผู้ปกครอง เนื่องจากความกลัวที่จะทำให้ผู้ปกครองต้องผิดหวังหรือความรู้สึกผิดจากการกระทำของตนเอง เพื่อนในโรงเรียนหรือครูที่พวกเธอไว้วางใจจึงกลายเป็นกลุ่มที่ผู้ให้ข้อมูลไปขอคำแนะนำเป็นคนแรก การยอมรับหรือการปฏิเสธของคนกลุ่มนี้ก็มีส่วนสำคัญในการขัดเกลามุมมองของพวกเธอต่อการตั้งครรภ์ในวัยเรียน แม่กลุ่มนี้หลายคนได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากเพื่อนหรือครูในสถานศึกษา ทั้งการให้กำลังใจ การให้ความช่วยเหลือด้านการเรียน และการเปิดโอกาสให้พวกเธอมาเรียนหนังสือในระหว่างตั้งครรภ์ การได้รับการยอมรับจากสถานศึกษาในลักษณะนี้ ทำให้แม่วัยรุ่นกลุ่มนี้ไม่รู้สึกกดดันและทำให้พวกเธอไม่รู้สึกเป็นภาระของคนอื่น ในบางครั้ง พวกเธอเองก็ไม่ได้รู้สึกแตกต่างจากนักเรียนทั่วไป การที่สถานศึกษาหรือครูอาจารย์สร้างบรรยากาศของการยอมรับและเปิดโอกาสให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์มาเรียนหนังสือได้เหมือนนักเรียนคนอื่น ๆ เป็นเสมือนกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ที่ส่งเสริมการยอมรับและเปิดโอกาสให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์สามารถมาเรียนหนังสือได้เหมือนเพื่อน ๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ นักเรียนคนอื่น ๆ ในโรงเรียนก็ไม่รู้สึกว่านักเรียนหญิงที่ตั้งครรภ์มีความแตกต่างจากตนเอง หลายคนก็ได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อนและครูอาจารย์

สร้างความสัมพันธ์ที่ดีมากขึ้นกว่าเดิม เมื่อพวกเขาได้รับการยอมรับจากผู้คนและสถานศึกษา ส่งผลให้นักเรียนหญิงกลุ่มนี้ไม่รู้สีกดดันหรือแปลกแยกไปจากเพื่อน ๆ พวกเขาจึงไม่มีความคิดหรือรู้สึกว่าจะต้องยุติการตั้งครรภ์ของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา และพยายามเตรียมความพร้อมของตนเองในการเป็นแม่ในระหว่างเรียนแทน

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลทุกคนก็ไม่ได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษา การพักการเรียนหรือการถูกกดดันให้ลาออกจากสถานศึกษาเมื่อตั้งครรภ์ ยังคงเป็นปรากฏการณ์ที่พบเห็นได้ แม้ว่ากฎหมายจะอนุญาตให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์ยังสามารถไปเรียนหนังสือได้เหมือนนักเรียนคนอื่น ๆ ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่าตนเองรู้สึกไม่สบายใจเมื่อต้องอุ้มท้องไปเรียนหนังสือจากอคติทางสังคมที่มีต่อวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ในวัยเรียน นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งก็ยังถูกบังคับด้วยสถานะทางสังคมหรือถูกกดดันจากสถานศึกษาให้ต้องลาออกหรือพักการเรียนไปก่อน แต่การพักการเรียนจะทำให้พวกเขาจบการศึกษาไม่พร้อมด้วยเพื่อน ๆ ในรุ่นและรู้สึกแปลกแยกเมื่อต้องกลับไปเรียนต่อกับรุ่นน้องที่สถานศึกษา หนทางที่เหลืออยู่ของพวกเขาคือการไปศึกษาต่อในรูปแบบของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) การศึกษาต่อในระบบใหม่นี้ สามารถช่วยเปิดโอกาสทางการยอมรับให้กับแม่กลุ่มนี้เหมือนกัน เนื่องจากลักษณะของการเรียนการสอนแบบกศน. ไม่ได้จำกัดอายุ หรือสถานะของผู้เรียน และเปิดโอกาสให้พวกเขาเลือกเวลาที่จะเรียนหนังสือได้มากกว่าการเรียนในระบบ อิสระส่วนนี้มีความสำคัญที่ช่วยทำให้ผู้ให้ข้อมูลไม่รู้สีกังวลเมื่อต้องไปเรียนหนังสือ บางคนพบเจอเพื่อน ๆ ที่เป็นแม่วัยรุ่นเหมือนกัน หลายคนก็รู้สึกสบายใจมากขึ้นเมื่อไม่ต้องอยู่ในบริบทของโรงเรียน บริบทของกศน. ยังส่งเสริมการทำงานไปด้วยและเรียนหนังสือไปด้วย ผู้ให้ข้อมูลบางคนก็มีความรู้สึกเป็นผู้ใหญ่มากขึ้นเนื่องจากพวกเขาสามารถทำงานได้ในระหว่างเรียน เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้ให้ข้อมูลจึงไม่รู้สีกังวลว่าจะไม่สามารถเลี้ยงลูกที่เกิดมาได้ ความคิดเรื่องการทำแท้งจึงไม่เกิดขึ้นในแม่กลุ่มนี้แม้ว่าพวกเขาจะไม่ได้รับการสนับสนุนจากสถานศึกษาในตอนแรกก็ตาม

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ มีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอ ลักษณะของการขัดเกลาทางสังคมต่อการไม่ยอมยุติการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นหญิงที่มีประสบการณ์ตั้งครรภ์เมื่ออายุยังไม่บรรลุนิติภาวะ ผลการศึกษาจากการไปสัมภาษณ์พบว่า ลักษณะของการขัดเกลาทางสังคมที่มีส่วนสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์ตัดสินใจไม่ยุติการตั้งครรภ์ประกอบไปด้วย ครอบครัว สังคมวัฒนธรรมความเชื่อทางศาสนา และสถานศึกษา คล้ายคลึงกับงานวิจัยของ Sriyasak, Almqvist, Sridawruang, Neamsakul, and Häggström-Nordin (2016 : 1-9) ที่ศึกษาอุปสรรคและบริบทของการเป็นพ่อและแม่ก่อนบรรลุนิติภาวะของวัยรุ่นไทยในภาคเหนือ อย่างไรก็ตามงานวิจัยฉบับนี้ไม่มีความประสงค์ที่ต้องการนำเสนอว่าการตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นหญิงเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมหรือเป็นสิ่งที่ผิดจากบรรทัดฐานทางศีลธรรมของสังคมไทย เนื่องจากผู้หญิงแต่ละคนก็มีบริบทและเงื่อนไขทางสังคมที่แตกต่างกัน การตัดสินใจว่าผู้ที่ยุติการตั้งครรภ์เป็นผู้หญิงที่ไม่ดีหรือเป็นการกระทำผิดทาง

ศีลธรรมจึงเป็นสิ่งที่ไม่ยุติธรรมต่อผู้ที่ตัดสินใจลักษณะนี้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีเป้าหมายเพียงเพื่อนำเสนอลักษณะของการขัดเกลาทางสังคมที่มีส่วนสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน หรือมีอิทธิพลให้วัยรุ่นหญิงที่มีประสบการณ์ตั้งครรภ์เมื่ออายุยังไม่บรรลุนิติภาวะตัดสินใจไม่ยุติการตั้งครรภ์

การปฏิสัมพันธ์กันของผู้คนในสังคมไม่ได้เป็นเพียงการสื่อสารเท่านั้น แต่ยังเป็นการแลกเปลี่ยนแนวความคิด ความเชื่อ รวมไปถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน สิ่งเหล่านี้ สามารถเกิดขึ้นได้โดยที่คนในสังคมอาจรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็เป็นได้ ผ่านกระบวนการที่หลากหลาย ทั้งการเลี้ยงดู การเรียนรู้จากประสบการณ์ หรือการรับรู้จากสื่อทางสังคม แม่วัยรุ่นก็ได้รับการปลูกฝังทั้งเรื่องของการเป็นแม่ การเป็นผู้หญิง และคุณธรรมของการเป็นแม่ จากผู้คนหรือสื่อรอบ ๆ ตัวของพวกเธอ ทักษะคิดที่มีต่อการทำแท้งก็ได้รับการส่งผ่านความเชื่อทางวัฒนธรรมมาเช่นเดียวกัน หลายคนมองว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องของการทำบาป จนทำให้พวกเธอไม่คิดถึงการทำแท้งเลยเมื่อเกิดการตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sriyasak et al. (2016 : 1-9) ที่พบว่าไม่ใช่เพียงแค่ฝ่ายหญิงเท่านั้นที่มีความกังวลเรื่องทำบาป ฝ่ายชายเองก็ถูกปลูกฝังเรื่องของบาปกับการทำแท้ง แม้ว่าฝ่ายชายจะไม่ใช่ว่าผู้ที่ต้องอุ้มท้องก็ตาม แต่พวกเขาก็ต้องการที่จะเป็นผู้ที่ให้การสนับสนุนต่อฝ่ายหญิงไปทำแท้งเนื่องจากเกรงกลัวว่าจะได้รับบาปกรรมเช่นเดียวกัน ยิ่งไปกว่านั้น การขัดเกลาทางสังคมยังสามารถเกิดขึ้นผ่านสถาบันต่าง ๆ ด้วยเช่นกัน ทั้งจากสถาบันการศึกษาและสถานที่ทำงาน ทำให้การขัดเกลาเกิดขึ้นพร้อมกันทั้งสองส่วน จากคนในครอบครัวและสถาบันทางสังคม (Antonacopoulou Elena & Pesqueux, 2010 : 10-21) การปลูกฝังจึงมีทั้งความละเอียดอ่อนในแบบของการเลี้ยงดูจากคนในครอบครัว และมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนผ่านหลักสูตร/การเรียนรู้ในห้องเรียนผ่านการสอนสั่งของครูอาจารย์ นอกจากนี้อิทธิพลต่อความเชื่อส่วนบุคคลแล้ว กระบวนการขัดเกลาทางสังคมยังสามารถเข้ามามีส่วนในการสร้างตัวตนของคนในสังคมเช่นเดียวกัน

การเรียนรู้เป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ในบริบทและช่วงเวลาที่หลากหลาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองก็ไม่ได้มีผลต่อการกระทำเท่านั้น แต่ยังสามารถส่งผ่านไปถึงการสร้างอัตลักษณ์ของคนคนนั้นได้ด้วยเช่นกัน เนื่องจากอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่บุคคลสร้างขึ้นผ่านประสบการณ์ทางสังคมและบุคลิกลักษณะของคนคนนั้น (Shankar, Elliott, & Fitchett, 2009 : 75-94) การรับรู้เรื่องการไม่ทำแท้งจึงไม่ได้เป็นเพียงประเด็นทางวัฒนธรรมเท่านั้น แต่สำหรับแม่วัยรุ่นบางคน สิ่งเหล่านี้ได้ฝังรากลึกลงไปในการเป็นหญิงของเธอด้วยซ้ำ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลบางคนสะท้อนออกมาผ่านการสัมภาษณ์ ถึงแม้การตั้งครรภ์ของพวกเธอจะเกิดขึ้นในภาวะที่ไม่พร้อมหรือเกิดขึ้นโดยไม่ตั้งใจ แต่พวกเธอก็ไม่เคยคิดเรื่องการทำแท้งด้วยซ้ำ เนื่องจากการทำแท้งนั้นไม่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของความเป็นแม่ในแบบของพวกเธอ นอกจากนี้ การแสดงความรับผิดชอบด้วยการไม่ทำแท้งและการพยายามหาหนทางในการเลี้ยงดูลูกให้ดีที่สุด แสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของการเป็นแม่วรรวมไปถึงคุณค่า ความคาดหวัง และบรรทัดฐานทางสังคม (norm) ผ่านการเรียนรู้และส่งเสริมจากคนรอบตัว สถาบันการศึกษา สังคม หรือชุมชนที่ตนเองถูกเลี้ยงดูมา ซึ่งกล่าวไปในทิศทางเดียวกับการศึกษาของ Reader (2008: 132-149) ที่อธิบายว่าความเป็นแม่ (motherhood) ที่ถ่ายทอดผ่านคนในสังคมเป็นส่วนหนึ่งที่ขัด

เกล้าให้ผู้หญิงมีทัศนคติในแง่ลบต่อการยุติการตั้งครรภ์ ซึ่งทัศนคตินี้มีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์ของความเป็นแม่ที่เป็นบรรทัดฐานในสังคมนั้น ๆ จนทำให้ผู้หญิงส่วนหนึ่งสร้างอัตลักษณ์ของความเป็นแม่ให้สอดคล้องบรรทัดฐานทางสังคมนี้ด้วย ดังนั้น ผู้หญิงที่มีประสบการณ์ตั้งครรภ์เมื่ออายุยังไม่บรรลุนิติภาวะส่วนหนึ่งจึงตัดสินใจไม่ยุติการตั้งครรภ์ เพื่อต้องการแสดงความเป็นแม่ในแบบที่พวกเขาเชื่อว่าเหมาะสมกับตนเอง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การขัดเกลางานสังคมต่อการไม่ยอมทำแท้งของผู้หญิงที่มีประสบการณ์ตั้งครรภ์เมื่ออายุยังไม่บรรลุนิติภาวะ สิ่งสำคัญที่ผู้วิจัยต้องการเสนอแนะมีดังนี้

1. การสร้างบรรยากาศของการยอมรับต่อวัยรุ่นหญิงที่พลาดพลั้งตั้งครรภ์ก่อนจะบรรลุนิติภาวะ ทั้งการยอมรับจากครอบครัว คนในชุมชน และสถานศึกษา จะทำให้วัยรุ่นหญิงกลุ่มนี้ไม่รู้สึกกดดันไปมากกว่าเดิม อีกทั้งการตอกย้ำความผิดพลาดของวัยรุ่นหญิงกลุ่มนี้ก็ไม่ต่างอะไรกับการลงโทษซ้ำจากสังคมและสร้างแรงผลักดันใจให้กับแม่กลุ่มนี้มากกว่าเดิม หน้าที่ยังเป็นการสร้างตราประทับให้กับวัยรุ่นหญิงที่เคยผิดพลาดไปอีก
2. การส่งเสริมสวัสดิการจากรัฐที่เหมาะสมกับแม่วัยรุ่นทั้งค่าใช้จ่ายในการดูแลลูก การเข้าถึงการศึกษาหรือการฝึกงาน และการลดทัศนคติแง่ลบทางสังคมต่อแม่วัยรุ่นเป็นอีกส่วนสำคัญที่จะทำให้แม่กลุ่มนี้ตัดสินใจไม่ยุติการตั้งครรภ์ แม่หลายคนมีความพร้อมในการเลี้ยงดูลูก แต่การถูกจำกัดโอกาสต่าง ๆ ทั้งทางด้านการศึกษา การดำเนินชีวิต รวมไปถึงการถูกกดดันทางสังคม อาจเป็นส่วนที่ทำให้วัยรุ่นหญิงกลุ่มนี้ตัดสินใจยุติการตั้งครรภ์หรือทำร้ายตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ธรารวรรณ. (2548). *บันทึกประสบการณ์ของผู้หญิงที่ตั้งท้องเมื่อไม่พร้อม : รายงานผลการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสร้างสุขเพื่อสุขภาพผู้หญิง.
- นภาพร หะวานนท์. (2550). การสร้างความรู้ภายใต้กระบวนการทัศน์สร้างสรรค์สังคม. *วารสารสังคมมนุษยศาสตร์*. 3 (3), 1-24.
- เนตรชนก แก้วจินทา. (2555). ภาวะซึมเศร้าในวัยรุ่นตั้งครรภ์: ปัจจัย ผลกระทบ และการป้องกัน. *วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ*. 35 (1), 83-90.
- วาทีนีย์ วิชัยยา. (2556). "ทำไมจึงท้อง" คำถามที่หนู..ไม่อยากจะตอบ: ว่าด้วยประสบการณ์การคุมกำเนิดจากมุมมองของวัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์ในวัยเรียน. *วารสารสังคมวิทยามานุษยวิทยา*. 32 (2), 10-38.
- ศิริพร จีรวัดณ์กุล และคณะ. (2558). กระบวนการทัศน์เรื่องเพศกับการป้องกันและแก้ไขการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในสังคมไทย. *วารสารวิชาการสาธารณสุข*. 24 (2), 378-388.

- สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์. (2562). สถานการณ์อนามัยการเจริญพันธุ์ ในวัยรุ่นและเยาวชน ปี 2562. *ออนไลน์*. สืบค้นเมื่อ 30 มิถุนายน 2564. แหล่งที่มา: http://rh.anamai.moph.go.th/ewtdl_link.php?nid=86
- องค์การยูนิเซฟประเทศไทย. (2558). *การวิเคราะห์สถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในประเทศไทย*. รายงานสังเคราะห์ 2558 : องค์การยูนิเซฟประเทศไทย.
- Antonacopoulou Elena, P., & Pesqueux, Y. (2010). The practice of socialization and the socialization of practice. *Society and Business Review*, 5(1), 10-21.
- Arai, L. (2009). What a difference a decade makes: Rethinking teenage pregnancy as a problem. *Social policy and society*, 8 (2), 171-183.
- Bold, C. (2012). *Using Narrative in Research*. London: SAGE Publications.
- Connelly, M. J. (2008). *Fatal misconception : the struggle to control world population*. Cambridge, Mass.: Belknap Press of Harvard University Press.
- De Freitas, J., Cikara, M., Grossmann, I., & Schlegel, R. (2017). Origins of the belief in good true selves. *Trends in Cognitive Sciences*, 21 (9), 634-636.
- Fonda, M., Eni, R., & Guimond, E. (2013). Socially constructed teen motherhood: A review. *International Indigenous Policy Journal*, 4 (1). doi:10.18584/iipj.2013.4.1.8
- Hall, S. (1997). *Representation : cultural representations and signifying practices* Culture, media, and identities. Thousand Oaks, CA.: Sage.
- Mandal, P. C. (2018). Trustworthiness in Qualitative Content Analysis. *International Journal of Advanced Research and Development*, 3 (2), 479-485.
- Reader, S. (2008). Abortion, killing, and maternal moral authority. *Hypatia*, 23 (1), 132-149.
- Shankar, A., Elliott, R., & Fitchett, J. A. (2009). Identity, consumption and narratives of socialization. *Marketing Theory*, 9(1), 75-94.
- Sriyasak, A., Almqvist, A. L., Sridawruang, C., Neamsakul, W., & Häggström-Nordin, E. (2016). Struggling with motherhood and coping with fatherhood - A grounded theory study among Thai teenagers. *Midwifery*, 42, 1-9.